

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 146/2022
30.10.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Драгане Бољевић, Јасмине Симовић, Радославе Мађаров и Весне Станковић, чланова већа, у парници из радног односа тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Драгана Милутиновић адвокат из ..., против туженог Јавног комуналног предузећа „Медиана“ из Ниша, чији је пуномоћник Драган Јовановић адвокат из ..., ради исплате накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 4233/2021 од 21.09.2021. године, у седници одржаној дана 30.10.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 4233/2021 од 21.09.2021. године.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж1 4233/2021 од 21.09.2021. године и пресуда Основног суда у Нишу П1 44/20 од 26.05.2021. године у првом, другом и петом ставу изреке тако што **СЕ ОДБИЈА** тужбени захтев којим је тужилац тражио исплату разлике између исплаћене и припадајуће накнаде за исхрану у току рада, у износима од: 3.160,20 динара за јануар 2013. године са затезном каматом од 21.02.2013. године, 2.266,65 динара за фебруар 2013. године са затезном каматом од 21.03.2013. године, 3.646,26 динара за март 2013. године са затезном каматом од 21.04.2013. године, 1.717,80 динара за април 2013. године са затезном каматом од 21.05.2013. године, 4.206,53 динара за мај 2013. године са затезном каматом од 21.06.2013. године, 370,12 динара за јун 2013. године са затезном каматом од 21.07.2013. године, 2.091,17 динара за јул 2013. године са затезном каматом од 21.08.2013. године, 1.543,37 динара за август 2013. године са затезном каматом од 21.09.2013. године, 2.061,18 динара за септембар 2013. године са затезном каматом од 21.10.2013. године, 2.428,23 динара за октобар 2013. године са затезном каматом од 21.11.2013. године, 2.406,74 динара за новембар 2013. године са затезном каматом од 21.12.2013. године, 2.491,59 динара за децембар 2013. године са затезном каматом од 21.01.2014. године, 3.264,42 динара за јануар 2014. године са затезном каматом од 21.02.2014. године, 1.721,20 динара за фебруар 2014. године са затезном каматом од 21.03.2014. године, 1.632,75 динара за март 2014. године са затезном каматом од 21.04.2014. године, 750,31 динар за април 2014. године са затезном каматом од

21.05.2014. године, 764,12 динара за мај 2014. године са затезном каматом од 21.06.2014. године, 662,37 динара за јун 2014. године са затезном каматом од 21.07.2014. године, 386,66 динара за јул 2014. године са затезном каматом од 21.08.2014. године, 878,06 динара за август 2014. године са затезном каматом од 21.09.2014. године, 1.106,17 динара за септембар 2014. године са затезном каматом од 21.10.2014. године, 772,14 динара за октобар 2014. године са затезном каматом од 21.11.2014. године, 392,88 динара за новембар 2014. године са затезном каматом од 21.12.2014. године, 1.024,08 динара за децембар 2014. године са затезном каматом од 21.01.2015. године и 2.187,01 динар за јануар 2015. године са затезном каматом од 21.02.2015. године и разлике између исплаћене и припадајуће накнаде регреса за коришћење годишњег одмора у износима од: 1.012,51 динара за јануар 2013. године са затезном каматом од 21.02.2013. године, 266,56 динара за фебруар 2013. године са затезном каматом од 21.03.2013. године, 407,09 динара за март 2013. године са затезном каматом од 21.04.2013. године, 801,31 динара за април 2013. године са затезном каматом од 21.05.2013. године, 1.845,16 динара за мај 2013. године са затезном каматом од 21.06.2013. године, 1.980,05 динара за јун 2013. године са затезном каматом од 21.07.2013. године, 1.190,87 динара за јул 2013. године са затезном каматом од 21.08.2013. године, 1.727,61 динар за август 2013. године са затезном каматом од 21.09.2013. године, 1.377,45 динара за септембар 2013. године са затезном каматом од 21.10.2013. године, 846,38 динара за октобар 2013. године са затезном каматом од 21.11.2013. године, 970,90 динара за новембар 2013. године са затезном каматом од 21.12.2013. године, 1.001,56 динара за децембар 2013. године са затезном каматом од 21.01.2014. године, 1.476,12 динара за јануар 2014. године са затезном каматом од 21.02.2014. године, 551,79 динара за фебруар 2014. године са затезном каматом од 21.03.2014. године, 1.262,27 динара за март 2014. године са затезном каматом од 21.04.2014. године, 50,39 динара за април 2014. године са затезном каматом од 21.05.2014. године, 2.093,24 динара за мај 2014. године са затезном каматом од 21.06.2014. године, 737,72 динара за јун 2014. године са затезном каматом од 21.07.2014. године, 2.365,27 динара за јул 2014. године са затезном каматом од 21.08.2014. године, 1.964,71 динар за август 2014. године са затезном каматом од 21.09.2014. године, 1.767,99 динара за септембар 2014. године са затезном каматом од 21.10.2014. године, 1.810,57 динара за октобар 2014. године са затезном каматом од 21.11.2014. године, 604,75 динара за новембар 2014. године са затезном каматом од 21.12.2014. године, 891,54 динара за децембар 2014. године са затезном каматом од 21.01.2015. године и 1.450,50 динара за јануар 2015. године са затезном каматом од 21.02.2015. године, као и накнаду трошкова поступка у износу од 179.528,00 динара са затезном каматом на износ од 141.500,00 динара од извршности пресуде до исплате.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да на име трошкова целокупног поступка исплати туженом износ од 232.625,00 динара у року од 15 дана од достављања преписа пресуде, са затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Образложење

Пресудом Основног суда у Нишу П1 44/20 од 26.05.2021. године, ставом првим изреке, обавезан је тужени да за период од 01.01.2013. године до 31.01.2015. године на име разлике између исплаћене и припадајуће накнаде за исхрану у току рада исплати тужиоцу новчане износе наведене у том ставу изреке са затезном каматом на сваки

новчани износ почев од означених датума до исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да за период од 01.01.2013. године до 31.01.2015. године на име разлике исплаћене и припадајуће накнаде за регрес за коришћење годишњег одмора исплати тужиоцу новчане износе наведене у том ставу изреке са затезном каматом на сваки новчани износ почев од означених датума до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужилац тражио да се тужени обавезе на исплату разлике између исплаћене и припадајуће накнаде за исхрану у току рада за децембар 2012. године у износу од 3.017,35 динара са затезном каматом од 21.01.2013. године до исплате. Ставом четвртим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужилац тражио да се тужени обавезе на исплату разлике између исплаћене и припадајуће накнаде за регрес за коришћење годишњег одмора за децембар 2012. године у износу од 456,95 динара са затезном каматом од 21.01.2013. године до исплате. Ставом петим изреке, обавезан је тужени да на име трошкова поступка исплати тужиоцу износ од 179.528,00 динара са законском затезном каматом на износ од 141.500,00 динара од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж1 4233/2021 од 21.09.2021. године одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена пресуда Основног суда у Нишу П1 44/20 од 26.05.2021. године у првом, другом и петом ставу изреке.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је, због погрешне примене материјалног права, благовремено изјавио ревизију предвиђену чланом 404. ЗПП (посебна ревизија).

По оцени Врховног суда, о посебној ревизији туженог у овом спору потребно је одлучивати ради уједначавања судске праксе, због чега је на основу члана 404. ЗПП, одлучено као у првом ставу изреке.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија туженог основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужени је у спорном периоду од јануара 2013. године до јануара 2015. године исплаћивао тужиоцу накнаду трошкова исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора. По колективном уговору туженог од 07.04.2011. године, који се примењивао у означеном временском периоду, запослени има право на накнаду трошкова за месечну исхрану у току рада, за дане проведене на раду и право на регрес за коришћење годишњег одмора, ако има право на годишњи одмор у трајању од најмање 20 радних дана, у висини од 15%, односно 75% од просечне месечне зараде у Републици пема последењем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике (члан 43). Вештачењем је утврђена висина разлике између исплаћене накнаде трошкова исхране и регреса и износа тих накнада обрачунатих по наведеном колективном уговору туженог. Тужени је за сваку годину спорног периода доносио програм пословања на који је сагласност дао Град Ниш, као његов оснивач, којим су остварена средства за бруто зараде скоро

једнака планираним средствима - Програм пословања за 2013. годину реализован је са 99,66%, за 2014. годину са 99,37% и за 2015. годину са 99,85%. Тужени је обрачун и исплату зараде, као и накнаде трошкова исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора вршио у складу са донетим и одобреним програмима пословања и нормативним актима.

На основу тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је тужиочев захтев основан. Одлуку о основаности тужбеног захтева тај суд је засновао на члану 43. Колективног уговора туженог, сматрајући да се тужени не може ослободити обавезе исплате потраживане разлике с позивом на члан 50. Закона о јавним предузећима, јер је био дужан да кроз програме пословања планира исплату зарада и накнада према одредбама важећег колективног уговора.

Другостепени суд је одбио жалбу туженог и потврдио првостепену пресуду. По схватању тог суда, одредба члана 43. Колективног уговора туженог не садржи нормативно решење из члана 32.- ограничење основне зараде у складу са тим општим актом само ако законом или подзаконским актом исплата зараде није ограничена, због чега план и програм пословања није могао да дерогира одредбе општих аутономних извора права и обавеза. Осим тога, по налажењу другостепеног суда, програми пословања туженог за 2013, 2014. и 2015. годину по питању масе исплаћених средстава нису реализовани у целости, тако да је тужени имао довољно средстава да исплати тужиоцу у целости разлику између исплаћених накнада трошкова исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора и припадајућих накнада, због чега је правилан закључак нижестепеног суда о праву тужиоца на предметне накнаде у висини одређеној чланом 43. Колективног уговора.

По становишту ревизијског суда, основани су наводи туженог да су нижестепени судови у овом спору погрешно применили материално право.

Према одредбама Закона о раду, запослени има право на одговарајућу зараду која се утврђује у складу са законом, општим актом и уговором о раду (члан 104. став 1) и која се састоји од зараде за остварени рад и време проведено на раду, зараде по основу доприноса запосленом пословном успеху послодавца (награде, бонуси и слично) и других примања по основу радног односа, у складу са општим актом и уговором о раду (члан 105. став 1). Накнада трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, у висини утврђеној општим актом и уговором о раду (члан 118. тачке 5. и 6) представљају део зараде запосленог. То произилази из члана 105. став 4. наведеног закона којим је прописано да се под зарадом у смислу става првог тог члана сматрају сва примања из радног односа, осим примања из чланова 14, 42. став 3. тачке 4. и 5, 118. тачке 1-4, 119, 120. тачка 1. и 158. тог закона.

Тужени је јавно предузеће чији је оснивач јединица локалне самоуправе - Град Ниш, у којем је пословање, укључујући и обрачун и исплату зараде регулисано принудним прописима - Законом о јавним предузећима („Службени гласник Републике Србије“ број 119/12 ... 44/14), који се примењивао у периоду од 25.12.2012. године до 04.03.2016. године и Уредбом о начину и контроли обрачуна исплате зарада у јавним предузећима („Службени гласник Републике Србије“ број 27/14). Према одредби члана 50. наведеног закона, јавно предузеће за сваку календарску годину доноси годишњи

програм пословања и доставља га оснивачу ради давања сагласности, а програм нарочито садржи планиране износе прихода и позиције расхода по намени. Питање обрачуна и исплате зарада у јавним предузећима, у складу са годишњим програмом пословања, уређено је наведеном Уредбом коју је Влада Републике Србије донела у извршавању означеног закона. Одредбе сличне наведеном закону и подзаконском акту садржао је и Закон о јавним предузећима и обављању делатности од општег интереса („Службени гласник Републике Србије“ број 25/2000 ... 123/07) и на основу тог закона донета Уредба о начину и контроли обрачуна исплате зарада у јавним предузећима („Службени гласник Републике Србије“ број 5/06), важећи у време када је тужени донео свој колективни уговор.

Следствено изложеном, одредбе законских и подзаконских аката ограничавале су туженог, под претњом прописаних санкција, да самостално доноси опште акте којима се уређује питање зарада и да врши обрачун и исплату зарада без претходно добијене сагласности оснивача. Није прихватљиво становиште другостепеног суда да програм пословања не може дерогирати одредбе општих аутономних извора радног права. Програмима пословања, који је тужени по закону био дужан донети за сваку календарску годину, не дерогирају се права запослених из радног односа, нити је то циљ програма. Програмом се само може довести у питање да ли ће запослени своја права остварити у пуном обиму или не, а то директно зависи од фискалних захтева који се у свакој календарској години стављају пред јединицу локалне самоуправе.

Тужиоцу, у конкретном случају, није ускраћено право на накнаду трошкова исхране у току рада и трошкова регреса за коришћење годишњег одмора. Он је то право остварио у границама масе средстава за зараде, предвиђеној програмима које је тужени доносио за сваку од предметних година уз сагласност оснивача. Програми су морали бити усаглашени са одлукама о буџету које је јединица локалне самоуправе доносила, пратећи обавезујуће смернице министарства надлежног за послове финансија (члан 36а Закона о буџетском систему). Због тога тужени није могао програмима пословања предвидети веће износе за исплату зарада, нити је исплаћивати према мерилима из колективног уговора и уговора о раду, уколико тако обрачуната зарада није у складу са Законом о јавним предузећима и Законом о буџетском систему.

Из наведених разлога, по становишту Врховног суда, тужилац неосновано захтева исплату разлике накнаде за трошкове исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, до износа утврђених чланом 43. Колективног уговора туженог. Ове накнаде исплаћене су тужиоцу у оквиру масе средстава за исплату зарада, планиране програмима пословања доношеним за сваку календарску годину спорног периода, на које је његов оснивач дао сагласност и који су (уз минимална одступања) у целости реализовани. Због тога су преиначене обе нижестепене пресуде тако што је одбијен тужбени захтев и на основу члана 416. став 1. ЗПП одлучено као у другом ставу изреке.

Одлука о трошковима целокупног поступка, садржана у трећем ставу изреке, донета је на основу члан а 165. став 2. у вези с члановима 153. став 1. и 154. ЗПП. Туженој су досуђени трошкови поступка за састав одговора на тужбу и четири образложена поднеска у износу од по 9.000,00 динара, жалбе и ревизије у износу од по 18.000,00 динара; заступања на седам одржаних рочишта у износу од по 10.500,00

динара и шест неодржаних рочишта у износу од по 6.000,00 динара; предујма за вештачење у износу од 8.000,00 динара и судских такси за одговор на тужбу у износу од 2.500,00 динара, жалбу и другостепену пресуду у износу од по 4.875,00 динара, ревизију у износу од 5.750,00 динара и одлуку о ревизији у износу од 14.625,00 динара. Тужена је обавезана да на досуђени износ трошкова плати затезну камату, схано члану 277. став 1. и члану 324. став 1. Закона о облигационим односима, за случај да своју обавезу плаћања трошкова поступка не изврши у партиционом року.

**Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић